

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ν. Π. ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ - ΛΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ - Μ. Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΑΤΥΠΟΝ ΑΠΟ ΤΑ «ΕΛΛΗΝΙΚΑ»

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1939

ΕΔΡΑ : ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ 2, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Πρόεδρος : Χαράλαμπος Φραγκίστας

*Αντιπρόεδρος : Χριστόφορος Νάλτσας

Γενικὸς Γραμματεὺς : Ἰωάννης Βασδραβέλλης

Ταμίας : Ἀθανάσιος Κωνσταντινίδης

Σύμβουλοι: Νικόλαος 'Ανδριώτης, 'Απόστολος Βακαλόπουλος,

Χαράλαμπος Λέκας, Γεώργιος Θεμελῆς,

Ιωάννης Δεληγιαννάκης.

«ΕΛΛΗΝΙΚΑ», Φιλολογικόν, Ἰστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα τῆς Ἑπανοίας Μακεδονικῶν Σπουδῶν.

**Ἐκδίδονται καθ' ἑξάμηνον εἰς τεύχη ἐκ 10-12 τυπογραφικῶν φύλλων,
ὅποτε λοῦνται ἕνα τόμου κατ' ἔτος.**

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους Δρχ. 60

Πάσα χρηματική άποστολή θ' άπευθύνεται πρός τὴν: 'Εταιρείαν Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Βασιλίσσης Σοφίας 2, Θεσσαλονίκην - Τηλέφ. 70.343 - 71.195.

Τὰ χειρόγραφα τῶν πρὸς δημοσίευσιν πραγματειῶν, τὰ ἀντίτυπα τῶν πρὸς βιβλιοκρίσιαν ἡ βιβλιογραφίαν ἀποστέλλομένων συγγραμμάτων ἢ περιοδικῶν, καὶ τὰ πρὸς ἀνταλλαγὴν ὁμοειδῆ ἢ συγγενῆ περιοδικά θ' ἀποστέλλονται πρὸς τὸν κ. Λίνον Πολίτην, Πανεπιστήμιον, Θεσσαλονίκην (διὰ τὰ «Ἐλληνικά»).

Κεντρική πώλησις: Θεσσαλονίκη : Βασ. Σοφίας 2 (Γραφεία «Εταιρείας»)
'Α Θ ή ν α i : Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»
Ι. Δ. Κολλάρος και Σία, Σταδίου 54.

στήν ποίηση: «Δὲν ἔμαθα ἀπόλυτα νὰ πιστεύω καὶ ν' ἀγαπῶ παρὰ τὴν ἀγιοσύνη τῆς Τέχνης, καὶ τὴν ὑπέρτατη ἐνσάρκωσή της ποὺ εἶναι ἡ Ποίηση. Ἡ Τέχνη γνωρίζει ἀπὸ τὶς λογῆς ἰδέες κι ἀπὸ τὰ αἰσθήματα νὰ βυζαίνῃ τὸ μέλι ποὺ χαρίζει στοὺς ἀνθρώπους κάποιες ἀσύγκριτες στιγμές· ἵσως εἶναι οἱ μόνες στιγμές ποὺ μπορεῖ νὰ λογαριάζωνται σὰ σταλαγματιές ἀπὸ τὴν ἀόρατη πηγὴ τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ ἀσύλληπτου ποὺ λέγετ' εὐτυχία» (σ. 461).

Στὸν τόμο αὐτὸν συναντοῦμε καὶ πάλι τὰ σταθερὰ κεντρικὰ θέματα τῆς κριτικῆς τοῦ Παλαμᾶ, στὰ ὅποια ἐπανέρχεται διοένα ὁ ποιητής· πρῶτα τὰ νεοελληνικὰ κι ἔπειτα τὰ γενικὰ θέματα. Τὰ νεοελληνικὰ θέματα εἶναι ἡ ποίηση μᾶς καὶ ἡ δημοτικὴ γλώσσα· τὰ γενικά, ἡ ποίηση καὶ ὁ ποιητής, ἡ κριτικὴ καὶ ὁ κριτικός καὶ τὸ θέμα τῆς ἐπιδρασῆς ἡ τῆς συγγένειας ἀνάμεσα σὲ πραγματικοὺς δημιουργούς. ‘Οστόσο, πλάι στὰ βασικὰ αὐτὰ θέματα τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ ματώνουν τὴν ψυχή του, ποὺ ὅριζουν τὴν ἰδιομορφία του καὶ διαχράφουν τὴν προσωπικότητά του ὡς κριτικοῦ, ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα μέσα στὸν δγδοο τόμο· καὶ ὅλα βρίσκουν τὴν ἐξήγησή τους ἡ τὴν εὐτυχίσμενη διατύπωσή τους ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ. ‘Ο τόμος αὐτὸς εἶναι ἔνας ἀπὸ τοὺς πιὸ πλούσιους τῶν «Ἀπάντων» του.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΑΧΙΝΗΣ

Marie Anne Lindenburger, Βασιλεύω dīt du soleil.
‘Ανάτυπο ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τοῦ 12^{ου} Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τόμος 2, σ. 385-9, Βελιγράδι 1964.

Στὸ 12^ο Συνέδριο Βυζ. Σπουδῶν ἔγινε καὶ ἡ ἀνακοίνωση μὲ τὸν παραπάνω τίτλο («ΒΑΣΙΛΕΥΩ λεγόμενο γιὰ τὸν ἥλιο»), δόπου ἡ συγγρ. ξαναπίνει ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ γνωστὰ προβλήματα τῆς νεοελληνικῆς ἐπιμολογίας, τὸ πρόβλημα τοῦ βασιλεύω=«δύω». Παρακάτω δίνω μιὰ ἐκτεταμένη περίληψη τῶν κυριότερων σημείων τῆς ἀνακοίνωσης.

‘Η συγγρ. ξεκινᾶ γιὰ νέα καὶ ἴκανοποιητικότερη λύση τοῦ προβλήματος ἀπὸ τὶς δυσκολίες· τῆς ἐπιμολογίας. Πῶς πῆρε τὸ βασιλεύω τὴ σημασία τοῦ «δύω»; Οἱ σημασιολογικές δυσκολίες πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὅτι ὅλες ὡς τώρα οἱ ἀπόπειρες ἐπιμολογίας θεωροῦν ὡς ἀρχικὴ τὴ σημασία «βασιλεύω, εἶμαι βασιλάς» καὶ τὶς ἄλλες ὡς ἔξελιξη ἡ μεταφορικὴ χρήση τῆς πρώτης. ‘Αν δύως ἔξετάσωμε αὐτὲς τὶς τελευταῖς («βίσκομαι ψήλα στὸν οὐρανό», «πετῶ κάτι ψήλα στὸν οὐρανό», «ἀρχίζω τὴν Πρωτοχρονία τὴν ἐπίσημη χρήση ἐνὸς ἀντικειμένου», «αὐξαίνω αὐθόρμητα κατὰ μαγικὸ τρόπο»), ποὺ ἡ ἀξία τους δὲν εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὴν κλασικὴ «βασιλεύω», θὰ δοῦμε ὅτι πολὺ δύσκολα μποροῦν νὰ πηγάσουν ἀπὸ τὴν πρώτη. Τὴ δυσκολία αὐτὴ μᾶς βοηθεῖ νὰ τὴν ὑπερπτηδήσουμε ἡ παρατίθηση τοῦ Hesseling ὅτι τὸ βασιλεύω στὴ φράση «ξῆ καὶ βασιλεύει» σημαίνει «εὐδοκιμῶ, εὐημερῶ» (παραδείγματα ἀπὸ τοὺς Ό. καὶ τὴν Κ. Διαθήκη, βι. Ἀποκ. Κ', 4). Αὐτὸ

μᾶς ἐπιτρέπει νὰ πιστέψουμε στὴν ἀρχαικότητα μᾶς σημασίας πιὸ πλατιᾶς ἀπὸ τὸ «εἶμαι βασιλίας» (ἐνῶ ὁ Hesseling δέχεται μιὰ ἐλάφριὰ ἀλλαγὴ σημασίας ἀπὸ τὸ «εἶμαι βασιλίας» στὸ «ζῶ σὲν βασιλίας, εὐημερῶ»). Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀντιστρέψουμε τὸ πρέβλημα καὶ θὰ δοῦμε ὅτι ἡ σημασία «εἶμαι βασιλίας» εἶναι εἰδική, δευτερεύουσα, ποὺ μὲ τὸν καιρὸ ἔγινε ἡ ἐπίσημη ἥδη στὰ κλασικὰ χρόνια, ἐνῶ ἡ ἀρχικὴ σημασία ἦταν «αὐξάνω» (ἀμετ.), στὴν ὁποίᾳ ἀνάγεται εὔκολα ἡ σημασία «εὐημερῶ». Ἡ ἀρχικὴ αὐτὴ σημασία σώζεται στὴ λαϊκὴ δοξασία ποὺ ἀναφέρει ὁ Στεφανίδης, ὅπου βλέπουμε μιὰ αὐθόρμητη καὶ μαγικὴ αὔξηση ἀποθηκευμένων ἀγροτικῶν προϊόντων. Ἀπὸ αὐτὴ προέρχεται ἡ σημασία «εἶμαι βασιλίας», γιατὶ, ὅπως μᾶς βοηθεῖ νὰ καταλάβουμε ἡ ἔθνολογία (παραδόσεις Πολυνησίας, τῶν Μαορί), ἡ προϊστορικὴ θρησκεία θεωρεῖ τὸν ἀρχηγό, τὸ βασιλιά σὰν ἔναν ἄντρα «μεγαλωμένον», βαρὺν ἀπὸ τὴ μεγάλη ποσότητα ζωικῆς οὐσίας ποὺ τοῦ ἀποδίδεται (μάνα). Τὸ ἵδιο βλέπουμε καὶ στὴ σημασιολογικὴ ἔξελιξη τῆς λατινικῆς λέξης Augustus ἀπὸ τὸ augeo. Τὴν ἀρχικὴ λοιπὸν σημασία «αὐξάνω», ποὺ εἶχε στὴν προελληνικὴ ἥδη ἐποχή, διατήρησε ὡς σήμερα ἡ λέξη βασιλεύω, ποὺ δὲν συγγενεύει ἀλλωστε μὲ καμιὰ ἄλλη ἴνδοευρωπαϊκή.

Τὰ παραπάνω μᾶς βοηθοῦν νὰ δοῦμε στὶς ἰδιαιτερες χρήσεις τοῦ βασιλεύω μιὰ σχέση μὲ τὴ λατρεία τοῦ καθημερινοῦ καὶ τοῦ ἐτήσιου κύκλου τοῦ ἡλίου, ποὺ ἐπαιξε ἀκόμη μεγάλο ρόλο τὴν ἐποχὴ τῆς ἔξαπλωσης τοῦ χριστιανισμοῦ. Στὶς συνήθειες τοῦ Νέου Ἐτούς ἔχουμε μιὰ σύμπτωση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀγ. Βασιλείου (ποὺ παράγεται ἀπὸ τὸ βασιλεύων) καὶ συνηθεῶν ποὺ προϋπήρχαν καὶ συνδέονταν μὲ τὸ βασιλεύων, ὅπως: ὅτι ὁ ἡλιος θὰ ἀρχίσῃ τώρα (χειμερινὸ περίπου ἡλιοστάσιο) νὰ μεγαλώνῃ καὶ οἱ ἀνθρώποι νὰ ἐλπίζουν σὲ μιὰ νέα ζωή, ὅτι ἡ ἀνάβαση τοῦ ἡλίου ἀρχίζει τὶς πὼ σκοτεινὲς ἡμέρες, ὅτι τὴ στιγμὴ ποὺ δύει ὁ ἡλιος ἀρχίζει ἡ περίοδος μᾶς νέας ἡμέρας, καθὼς παίρνει δύναμη, περνώντας ἀπὸ τὴν χώρα τῶν νεκρῶν. Ἄν πάλι στὴν ἑσπερινὴ ἀκολουθία ἀναφέρεται πολλές φορὲς ὁ ἡλιος καὶ ὑπάρχει τὸ ρῆμα βασιλεύω, αὐτὸ συμβαίνει, ὅχι γιατὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θέλουν νὰ τιμήσουν τὸν ἡλιο, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν θαυμάσουν μὲ τὴ δόξα τῆς Ἀγίας Τριάδας. Ἡζεραν τὶ σημαίνει τὸ βασιλεύων ὅταν λέγεται γιὰ τὸν ἡλιο, γι' αὐτὸ τοῦ ἀντέθεσαν τὸν Ψαλμὸ 93, ὅπου ὑπάρχει ἡ ἐπίσημη σημασία «εἶμαι βασιλίας». Ὁ ἑσπερινὸς γίνεται Σάββατο βράδυ, ὅταν ἀρχίζῃ ἡ Κυριακή, ποὺ κατὰ τὴν ἀστρολογία εἶναι ἡ μέρα τοῦ ἡλιού (πρβ. sunday, Sonntag). Τοποθετώντας τὸ ρῆμα σ' αὐτὸ τὸ σύστημα ἐννοιῶν σχετικὰ μὲ τὸν ἡλιο, συέβαλαν πολὺ πιθανὸν στὸ νὰ διατηρήσῃ τὴ σημασία «δύω» (έδῶ ἔπειτε νὰ προσθέσῃ ἡ Lindenburg: ποὺ ἀρχίσεις νὰ παίρνῃ ἡ εἶχε ἥδη παρει). Τέλος, δσον ἀφορᾶ τὴ σημασία «εἶμαι φηλά στὸν οὐρανό, στὸ ζενίῳ, βρισκόμαστε μπροστὰ στὴν ἀκόλουθη σημασιολογικὴ σχέση: ὁ τύπος ἐβασίλευσεν ὡς ἐναρκτίκος ἀστριστὸς μὲ τὴ σημασία «ἄρχισε νὰ ἱναπαίρνῃ τὶς δυνάμεις τοῦ» συνδέεται μὲ τὸν ἐνεστώτα διαρκείας (έχει ἀκέραιες τὶς δυνάμεις τοῦ). Μένει ἡ σημασία ποὺ ἔχει τὸ ρῆμα στὴν κοινὴ νεοελληνικὴ («δύω»). Εδῶ ἡ συγγραφέας ἀκολουθεῖ τὸν κ. Κριαρά, δέχεται δηλαδὴ ὅτι ὁ ἐνε-

στώτας προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀόριστο, μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι δὲν δηλώνει μιὰ νέα διαρκὴ κατάσταση, ἀλλὰ τὴ δύση καθὼς πραγματοποιεῖται (βλ. παρακάτω). Φτάνει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ἡ ἀρχικὴ σημασία δὲν κατανοοῦνταν πιὰ (πῶς ὅμως καὶ γιατί;).

Οἱ δύο τελευταῖς παρατηρήσεις τῆς συγγρ. ἀναφέρονται: 1) στὸν χαρταετό, ποὺ γενικά ἔχει σχέση μὲ τὶς θρησκευτικὲς τελετές. Γι' αὐτό, ὑποθέτει, χρησιμοποιήθηκε τὸ ρῆμα καὶ γι' αὐτόν, ἐπειδὴ εἶναι ἔνα σύμβολο τοῦ ἥλιου καὶ βρίσκεται ψηλὰ στὸν οὐρανὸν ὅπως αὐτός, 2) στὸ φυτὸ βασιλικό, τὸ δονομα τοῦ ὄποιου θὰ ἤταν ἔτοιμη νὰ δεχτῇ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ σημασία τοῦ βασιλεύων, ἂν δὲν ἀγνοοῦσε σὲ τόσο βαθὺ τὸ ἰδιότητές του.

Παρατηρήσεις:

1) Ἡ νέα ἐτυμολογία τῆς Lindenburg, ποὺ προσπαθεῖ νὰ δώσῃ μιὰ ἐνιαία ἔξηγηση ὅλων τῶν σημασιῶν στὴν ἴστορικὴ ἔξελιξη, στηρίζεται μόνο στὴν ἑθνολογία καὶ ὅχι σὲ γλωσσικὰ τεκμήρια. Στὴν ἐλληνικὴ γραμματεία δὲν ἀναφέρεται τὸ ρῆμα βασιλεύων μὲ τὴν ἀστρολογικὴ ἔννοια ποὺ εἴδαμε γιὰ τὸν ἥλιο. Στὶς συνήθειες τοῦ Νέου "Ἐτους κρύβονται βέβαια παπμάλαιρις παραδόσεις ἀνανέωσης, γνωστὲς ἀπὸ τὴ μυθιλογία, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ρῆμα βασιλεύων συνδέοταιν ἀπὸ παλιὰ μ' αὐτὲς" (βλ. Ἰδιαιτερα στὸ λεξικὸ τῆς Ἀκαδημίας φράσεις ὅπως: «στὸ σπίτι μας βασίλεψε ὁ δεῖνα» = τοῦ ἔπεσε τὸ νόμισμα τοῦ 'Αγ. Βασιλείου, «τ' ἀ-Βασιλειοῦ βασ' λειν' τὰ παιδιὰ τὰ γράμματα» = διαβάζουν γιατὶ νομίζεται καλὸ ἀ.δ., πρβ. καὶ «ἄγια-Φωτού μον τσαὶ φωτισ' τον», «τῆς Ἀρδληψης λούζοντι οἱ γ' ναῖκις γιὰ ν' ἀναληφτῇ ἀπ' τοὺ κιφάλ' τ' σ' κάθι βρόμα», 'Ερωτόκριτος 5, 139). Τὸ ἕδιο δύσκολα μπορεῖ νὰ δεχτῇ κανεὶς ὅτι οἱ προθέσεις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν διαμόρφωνταν τὴν ἐσπερινὴ ἀκολουθία, ἤταν αὐτὲς ποὺ ἀναφέρει ἡ συγγραφέας.

2) Ἡ σημασία «εἰμαι στὸ ζενίθ» δὲν μπορεῖ νὰ προῆλθε ἀπὸ μιὰ σχέση ἐναρκτικοῦ ἀօριστου - ἐνεστώτα διαρκείας, γιατὶ ὁ ἐναρκτικὸς ἀօριστος δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴ σημασία «ἀρχίζω νὰ ξαναπαίρων τὶς δυνάμεις μου (βαθμαῖα)» (βλ. Α. Τζαρτζάνου, Νεοελλ. Σύντ., § 177).

3) Ἡ γνώμη τοῦ κ. Κριαρᾶ συνοψίζεται ἀπὸ τὴν Lindenburg ὡς ἔξης: ἀρχικὰ ὑπῆρχε ὁ ὄριστικὸς ἀօριστος ἐβασίλευσε = ἔπαψε νὰ βασιλεύῃ, ἔξαφανίστηκε. 'Απ' αὐτὸν οἱ 'Ἐλληνες ἀρύστηκαν τὴ σημασία «έποψε» παραμελώντας τὴν ἔννοια «βασιλεύων». Στὴν Ἀθηνᾶ 47, σ. 92 ὁ κ. Κριαρᾶς γράφει ἀντίθετα: «έβασίλευσε = συνεπλήρωσε τὸ ἡμέρησιον ἔργον του (ώς βασιλεὺς¹), ἀρά ἔδυσεν. 'Αλλ' ὅτε ἐν τῇ χρήσει ὁ ἀόρ. ἐβασίλευσε περὶ τοῦ ἥλιου προκειμένου ἐσήμανε: ἔδυσε, εὔκολώτατον ἦτο ὁ ἐνεστώς νὰ σημάνῃ: δύω».

1. Τὸ ὅτι ἡ παρομοίωση αὐτὴ δὲν εἶναι κάτι σπάνιο γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φαντασία φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἔξης ἀπόσπαμα ἐνὸς διηγήματος (Juan Neira) τοῦ χιλιανοῦ συγγραφέα Don Joaquin Diar Garces («Aniel Pino») ποὺ ἔτυχε νὰ διαβάσω τελευταῖα: «Llegaba la tarde, y el sol poniente, sin rayos ya y convertido lu un disco rojo, se hundia cono un rei depuesto».

4) Εἶναι δύσκολο νὰ δεχτῇ κανεὶς γιὰ τὸ παράδειγμα τῆς φράσης: ἔξησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη ('Αποκάλυψη Κ', 4) σημασία βασιλεύω = εὐημέρω, γιατὶ ἡ παράγραφος ἀργίζει: Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν επ' αὐτούς . . . (καὶ ἐβασίλευσαν . . .).

Συμπεραίνοντας μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι γιὰ τὴν ὥρα ἡ ἐπιτυχέστερη ἀπόπειρα γιὰ τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος παραμένει ἡ ἐτυμολογία τοῦ κ. Κριαρᾶ. Σὲ μιὰ μελλοντικὴ προσπάθεια θὰ ἔπρεπε νὰ ἔξεταστοῦν καὶ τὰ σημασιολογικὰ πεδία τῶν ἐννοιῶν «δύω», «βασιλεύω» κτλ. διαχρονικὰ καὶ συγχρονικά. Τὸ ἀν σώζεται μιὰ σημασία ἡ μιὰ ἔκφραση κάπου δὲν ἀρκεῖ. Χρειάζεται νὰ ὁριστῇ καὶ ὁ ρόλος τῆς μέσα στὸ σύστημα τῆς γλώσσας ἡ διαλέκτου¹.

M. ΣΕΤΑΤΟΣ

Σ. Χιωτοπούλον - Μανρούλια, Τὰ Νέα 'Ελληνικά γιὰ ξενόγλωσσους, Αθήνα 1965. Σελ. 206.

‘Η διδασκαλία τῶν νέων ἑλληνικῶν στοὺς ξενόγλωσσους μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι γνωρίζει σήμερα κάποια ἀκμή, ποὺ διείλεται σὲ ποικίλα αἵτια: τουρισμός, προβολὴ νεοελληνικῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ λογοτεχνίας, ἔνταση ἐπικοινωνίας τῶν λαῶν σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα, εἰδικὰ ἐνδιαφέροντα φιλολόγων, ἔθνολόγων, γλωσσολόγων, δράση τῶν φίλων τῆς 'Ελλάδας, ἐπέκταση τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀναζήτηση νέων πεδίων μὲ ἀντίστοιχη εἰδίκευση κ.ἄ. ‘Ως ἐνδείξεις της μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν: ἡ δημιουργία λεκτοράτων τῶν νέων ἑλληνικῶν στὰ ξένα πανεπιστήμια, ἡ καθιέρωση πτυχίων καὶ διδακτορικῶν διπλωμάτων, μεταφράσεις ἔργων τῆς λογοτεχνίας μας, τὸ βραβεῖο Νομπέλ, ἡ ἀνάπτυξη τῆς βαλκανικῆς γλωσσολογίας >.ά. ’Αντίστοιχη μὲ τὸ αὐξανόμενο αὐτὸ διαφέρον εἶναι καὶ ἡ συγγραφὴ βιοθημάτων γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. ’Ετοι, ἐνῶ ἔχομε ἀπὸ πολὺ παλιὰ τέτοια βιοθήματα, τελευταῖα δὲ ἀριθμός τους αὐξήθηκε ἀλματικά. ’Η ποικιλία ποὺ παρουσιάζουν εἶναι μεγάλη Διαφέρουν: 1) στὴν ἔκταση (καὶ ἀνάλογα στὴν τιμή): περιορισμένο λέξιλόγιο, ἐλάχιστη γραμματικὴ κτλ., 2) στὸ κοινὸ πρὸς τὸ δόπον ἀπευθύνονται: φοιτητές, φιλόλογοις, ταξιδιώτες, 3) στὴ θέση ἀπέναντι στὸ γλωσσικὸ πρόβλημα, δηλ. στὴ μορφὴ τῶν νέων ἑλληνικῶν ποὺ δέχονται καὶ παρουσιάζουν, 4) στὴ γνώση τῆς γλώσσας μας: προφορά, φρασεολογία, ἐνημέρωση στὴ νεοελληνικὴ βιβλιογραφία, 5) στὴ μέθοδο: μὲ καθηγητὴ ἡ γιὰ αὐτοδίδακτους, μὲ ἀσκήσεις, 6) στὴν καταγωγὴ τοῦ συγγραφέα: αἱσθημα νεοελληνικοῦ λόγου, ζω-

1. Μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἀποψή ποὺ δὲν ἀναφέρει ἡ συγγραφέας εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Haneu (Wenere Literatur zum Sprachtabu, Βιέννη 1946, σ. 87) ὅτι πρόκειται γιὰ ἀλβανοελληνικὸ εὐφημισμό (dielli plrendon - δὲ ἥλιος βασιλεύει). Πρβ. καὶ K. Treimer, Tabu im Albanischen, Lingua IV, σ. 42 κέ.